

Zamonaviy Logistikada Axborot-Kommunikatsiya Texnologiyalarining O'Rni

Ernazarov Alisher Ergashevich

Abduxakimova Sevinch Dilmurodovna

SamISI LOG-123 guruh talabasi

Annotatsiya: Maqolada logistika sohasida axborot-kommunikatsiya texnologiyalari(AKT)ning roli va logistika sohasida AKT yordamida hal qilinadigan asosiy vazifalar o'rganiladi. Logistikada AKTdan foydalanish logistika operatsiyalarining unumdorligi va samaradorligini oshirishi, xarajatlar va yetkazib berish muddatlarini qisqartirishi, logistika tarmog'ida boshqaruv va o'zaro hamkorlikni yaxshilashi haqida yoritilgan. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining bugungi kundagi rolining ahamiyati haqida xulosa qilinadi.

Kalit so'zlar: AKT, ta'minot zanjiri, elektron tijorat, onlayn platformalar, iqtisodiy masalalar, ma'lumotlar, dasturiy ta'minot, transport marshruti.

Logistikada AKT yordamida hal qilinadigan asosiy vazifalardan biri ta'minot zanjirini boshqarishdir. Kompyuter tizimlari va ixtisoslashtirilgan dasturiy ta'minotni qo'llash orqali kompaniyalar tovarlarning yetkazib beruvchilardan oxirgi iste'molchilarga harakatini kuzatishi mumkin. Bu sizga talabni rejalashtirish va prognozlashni yaxshilash, yetkazib berishni tezlashtirish va saqlash xarajatlarini kamaytirish imkonini beradi. AKT logistikada omborlarni boshqarish uchun ham qo'llaniladi. Tovar-moddiy zaxiralarni hisobga olish va nazorat qilish tizimlari tovarlarning mavjudligi, ularning joylashuvi va foydalanish darajasini aniq aniqlash imkonini beradi. Bu tovarlarni tanlash va saralash jarayonini osonlashtiradi, qabul qilish va jo'natishning aniqligi va tezligini oshiradi. Logistika sohasida AKT ning yana bir muhim qo'llanilishi transport marshruti va kuzatuvidir. Avtomatik joylashuv va monitoring tizimlari yuk mashinalari, poyezdlar, kemalar va samolyotlarning joylashuvi va harakatini kuzatib boradi. Bu marshrutlarni rejalashtirish va optimallashtirishni soddalashtiradi, shuningdek, kutilmagan vaziyatlarda yetkazib berish rejalarini sozlash imkonini beradi. Logistika sohasida elektron tijorat (elektron tijorat) ham AKT yordamida amalga oshirilmoqda. Onlayn platformalar va bozorlar kompaniyalarga tovarlarni yetkazib berish va sotish bo'yicha hamkorlarni osongina topish, shuningdek, elektron to'lovlar va hujjat aylanishini amalga oshirish imkonini beradi. Bundan tashqari, logistika sohasida AKT ma'lumotlarni tahlil qilish va prognozlash uchun ishlatiladi. Ko'pgina kompaniyalar bozor, iste'molchilar, raqobatchilar va boshqa parametrlar haqidagi ma'lumotlarni tahlil qilish uchun katta ma'lumotlar va sun'iy intellektdan (AI) foydalanadi. Bu sizga ko'proq asosli qarorlar qabul qilish va logistika jarayonlarining samaradorligini oshirish imkonini beradi. Logistika sohasida AKT kompaniyalarning samaradorligi va tezkorligini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Ularning yordami bilan logistika jarayonlari yanada shaffof, bashorat qilinadigan va boshqariladigan bo'lib, bu xizmatlar sifatini yaxshilash va xarajatlarni kamaytirishga yordam beradi. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) tovarlar, xizmatlar va axborot oqimini samarali boshqarish va muvofiqlashtirish imkonini berib, logistikada muhim rol o'ynaydi. Logistikada AKTni qo'llashning

asosiy yoʻnalishlaridan biri bu jarayonni avtomatlashtirishdir. Ixtisoslashgan dasturiy taʼminot (masalan, omborlarni boshqarish tizimlari yoki transport logistikasi tizimlari) yordamida siz ombor operatsiyalarini, inventarizatsiyani boshqarish, yuklarni yoʻnaltirish va boshqa logistika jarayonlarini optimallashtirishingiz mumkin. Bu sizga xarajatlarni kamaytirish va vazifani bajarish vaqtini qisqartirish imkonini beradi. AKT logistika tarmogʻidagi maʼlumotlarni boshqarish uchun ham qoʻlaniladi. Maʼlumotlar almashinuvi (EDI) tizimlari, Internet portallari yoki elektron tijorat tizimlari turli kompaniyalar xodimlariga real vaqt rejimida buyurtmalar, yetkazib berishlar va inventar haqida maʼlumot almashish imkonini beradi. Bu rejalashtirish va muvofiqlashtirish jarayonini sezilarli darajada soddalashtiradi va butun taʼminot zanjirining koʻrinishini yaxshilaydi. AKT logistikada Big Data tahlilida ham muhim rol oʻynaydi. Yuk, transport, bozor tendentsiyalari va boshqa parametrlar haqida maʼlumot toʻplash va tahlil qilish orqali logistika kompaniyalari maʼlumotga asoslangan qarorlar qabul qilishlari va talabni rejalashtirish va prognozlashni yaxshilashlari mumkin. Va nihoyat, AKT logistika tarmogʻining turli ishtirokchilari oʻrtasidagi oʻzaro aloqani yaxshilashga yordam beradi. Virtual hamkorlik muhitlari, videokonferensaloqa, qayta aloqa tizimlari va boshqa aloqa vositalari masofadan turib axborot almashish va hamkorlik qilish imkonini beradi, bu globallashtirish sharoitida va masofaviy ishchi guruhlarning koʻpayishi sharoitida ayniqsa muhimdir. Umuman olganda, logistikada AKTdan foydalanish logistika operatsiyalarining unumdorligi va samaradorligini oshirishi, xarajatlar va yetkazib berish muddatlarini qisqartirishi, logistika tarmogʻida boshqaruv va oʻzaro hamkorlikni yaxshilashi mumkin. Axborot logistikasi haqiqiy maʼlumotlarning amaliy oqimlarini ifodalaydi, platformalar barcha samarali elementlarni bogʻlaydigan birlashtiruvchi muhim iplardir mantiqiy tizim texnologiyalari. Texnologiya bozori korxonalariga oʻz darajasini yuklaganida, baʼzi kichik muammolar mavjud. Men muhim talablarni taqdim etaman. Texnologiyalar biz mahsulotlarimizni tezroq va tezroq modernizatsiya qilishimiz kerak, men doimiy narxlarni bilishni, xarajatlarni faol hisobga olishni va samaradorlikni tahlil qilishni afzal koʻraman, buyurtmalar va mahsulotlarning oʻziga xos boʻlmagan tarmoqlaridan koʻra. Tarmoqqa ulangan yuqori hajmli bulutli mahsulotlardan tortib omborni tahlil qilish (ishlab chiqaruvchining faol ixtiyoriga koʻra, yaʼni mantiqiy aniq buyurtmalar ochiladi. Ishlab chiqarish rejimini boshqaruvchi ishga tushirish momenti) bir qator tarmoqlarda murakkab boʻlak ishlab chiqarishga oʻtish tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ortib tez yetkazib berish bilan maxsus buyurtmalar uchun tarmoq ishlab chiqarish.

Axborot texnologiyasi iqtisodiy masalalarni hal qilishda quyidagi asosiy jarayonlarni oʻz ichiga oladi:

1. Axborotni yigʻish va roʻyxatdan oʻtkazish;
2. Uni qayta ishlash, joyiga uzatish;
3. Maʼlumotlarni kodlashtirish;
4. Maʼlumotlarni saqlash va izlash;
5. Iqtisodiy axborotlarni qayta ishlash;
6. Axborotni chop etish va axborotdan foydalanish;
7. Qaror qabul qilish va boshqaruv taʼsirini ishlab chiqish.

Maʼlumki, iqtisodiy axborot hamma jarayonlarning yuzaga kelishida ishtirok etadi, lekin qator holatlarda baʼzi jarayonlar ishtirok etmaydi. Ularning amalga oshirilishi har xil boʻladi. Zamonaviy logistika sohasini kompyutersiz tasavvur qilib boʻlmaydi. Logistika axborot tizimi-bogʻlangan elementlar toʻplami: odamlar, uskunalar va logistikani boshqaruvchi subyektlarga korxonada toʻgʻri maʼlumot berishni taʼminlaydigan protseduralar logistika faoliyatini rejalashtirish, amalga oshirish va nazorat qilish uchun zarur. Zamonaviy logistika nafaqat maʼlumotlarga muhtoj va maʼlumot, balki bilim ham boʻlmagan- imsom faoliyati bilan bogʻliq boʻlgan tashkilotning moddiy resurslari, agar ishlatilsa, boʻlishi mumkin asosning afzallik ustida musobaqa. Bu bilim ishlatilgan yetarli darajada ichida korxonada emas faqat muvaffaqiyat keltiradi. Korxonada maqsadlarini amalga oshirishda ishtirok etadigan logistika axborot resurslaridan foydalanadi, kompaniya va oʻz

ehtiyotlari uchun ma'lumotlar bazasini ishlab chiqadi. Ma'lumotlar bazasidan foydalanish oson va barqaror jarayon emas. Yaqin va uzoq muhit o'zgarishlar, kirish parametrlari (ishlab chiqarishning texnik vositalari, ish obyektlari, energiya omillari, axborot, kapital) va ishlab chiqarish parametrlari (tayyor mahsulotlar, ishlab chiqarish xizmatlari, chiqindili qayta ishlangan materiallar, atrof-muhitni ifloslantiruvchi xavfli chiqindilar) ishlab chiqarish tizimi ham o'zgartirish. Shuning uchun tizimni o'zgaruvchan haqiqatga moslashtirish kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. <https://cyberleninka.ru/article/n/rol-informatsionno-tsifrovyyh-tehnologiy-v-sfere-logistiki>
2. "Iqtisodiyotda axborot-kommunikatsiyon texnologiyalar va tizimlar" F.E.Jomonqulova, I.E.Shadmanov, "IQTISOD-MOLIYA", 2022, 49-50-bet.
3. https://www.researchgate.net/publication/296705505_Information_Technologies_in_Logistics
4. Clarification of the purpose and design of the training sessions
5. EA Ergashevich - World Scientific News, 2017 - bibliotekanauki.pl
6. Some Pedagogical Technologies Used in the Process of Organizing Training Sessions in Higher Education Institutions EA Ergashevich - Information Horizons: American Journal of Library ..., 2023 - grnjournal.us
7. Ergashevich, E. A., & Bahronovna, C. G. (2023). INNOVATIVE TRAINING IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS MANAGEMENT FUNCTIONS. *International Journal of Engineering Mathematics (Online)*, 5(2).